

FACULTIES OF ARTS/SCIENCE/COMMERCE/SOCIAL SCIENCES

B.A./B.Sc./B.Com./B.B.A. (III Semester) Examination

SANSKRIT

Paper III

(Second Language)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

क विभागः

1. अधोनिर्दिष्टेषु पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः :

5 × 4 = 20

- (a) एवमाश्रम विरुद्ध वृत्तिनां संयमः किमिति जन्मतस्तथा।  
सत्वसंश्रयसुखोऽपि दूष्यते कृष्णसर्वशिशुनेव चन्दनः ॥ - अनुवादं कुरुत।
- (b) का ते माता? कस्ते पिता? कथं वेदानामागमः? - ससन्दर्भं व्याख्यां कुरुत।
- (c) 'उपनिषत्' परिचयं कुरुत।
- (d) 'कौटिल्य महाकवेः परिचयं कुरुत।
- (e) अधोनिर्दिष्टानां लिङ् वचन विभक्ति पूर्वकं शब्दरूपाणि प्रत्यभिजानीत :  
(i) मयि  
(ii) युष्मत्।
- (f) परोपदेशवेलाग्रां सर्वे व्यासपराशराः । ससंदर्भं व्याख्यां कुरुत।
- (g) श्रीरामचन्द्र श्रितपारिजात श्रीजानकीचित्तसरोजभृङ्ग  
सूर्यान्वयक्षीरपयोधि चन्द्र स्वमिन्नमस्ते शरणागतोऽस्मि।  
न च करास्सन्ति विभो सहस्रं न सन्ति वक्त्राणि च मे सहस्रं  
सहस्रमक्षणां न ममास्ति देव! कथं तवाचस्तिव दर्शनानि ॥
- (h) तस्मै तृणं .....।  
..... यक्षमिति ॥ मन्त्रं पूरयत।

ख विभागः

2. प्रतिपदार्थं तात्पर्यं च लिखत (द्वयो) :

2 × 6 = 12

(a) कविपण्डित समागमेच्छुकः सहसा समुपैति विक्रमः ।  
अरुणस्तिमिरारिरूत्थितः किरणैस्सङ्गत एति भासुरः ॥

(b) देवानामिदमामनन्ति मुनयः क्रान्तं क्रतुं चाक्षुषं  
रुद्रेणेदमुमाकृत व्यतिकरे स्वाङ्गे विभक्तं द्विधा।  
त्रैगुण्योद्भवमत्र लोकचरितं नानारसं दृश्यते  
नाट्यं भिक्षुरुचेर्जनस्य बहुधाप्येकं समाराधनम् ॥

(c) वेदा हि यज्ञार्थमभिप्रवृत्ताः  
कालानुपूर्वा विहिताश्च यज्ञाः।  
तस्मादिदं कालविधानशास्त्रं  
यो ज्योतिषं वेद स वेद विद्याम् ॥

(d) यद्यपि बहुनाधीषे तथापि पठ पुत्र व्याकरणम् ।  
स्वजनः श्वजनोमाभूत् सकलं शकलं सकृत् शकृत् ॥

3. (a) 'देव महतीयं कथा यदि कुतूहलम् आकर्ण्यताम्' - इति वैशम्पायनः कां कथां  
अश्रावयत् ।

12

अथवा

(b) रामालय निर्माणाय रामदासः किं कृतवान्?

4. (a) गुरुः शिष्यान् किं अनुशासति?

12

अथवा

(b) ब्रह्मशक्ति गरीयसि इति पाठ्यभागे अग्निवायुइन्द्रादीनां पराजयं विवृणुता।

5. अधोनिर्दिष्टानां अलङ्काराणां लिखत :

12

(a) (i) अनन्वयः

(ii) प्रतिवस्तूपमा ।

अथवा

(b) (i) दृष्टान्त

(ii) अप्रस्तुत प्रशंसा।

6. अधोनिर्दिष्टानां शब्दरूपाणि लिखत :

12

- (a) (i) मरूत्  
(ii) गुणिन्।

अथवा

(b) अनुवादं कुरुत :

- (i) अरे मम प्रियच्छात्री प्रतिभा ।  
(ii) निरन्तराध्ययन तत्पराः विनयशीलिनः छात्राः ।  
(iii) इदानीं चिन्तयामि यत् तदा संस्कृतस्य औन्नत्यम् ।  
(iv) आचार्येण बोध्यमानान् विषयान् न शृण्वन्ति।  
(v) जनाः सर्वे परस्परं स्नेहभावेनस्युः।  
(vi) संस्कृते स्थितां ज्ञाननिधिं अवगन्तुं यतिष्ये।